

JORDI PINART

Estudi de 186 matrimonis d'argentona (III)

L'onomàstica, l'estudi dels noms propis, és un aspecte que també aporta dades interessants. Els protagonistes dels matrimonis estudiats tenen noms que, passats més de quatre segles, no ens sorprenen gaire excepte, potser, l'ús de Montserrat en els homes, noms d'origen dubtós com Amiscent i Lardet i d'altres en desús com Antic, Antiga, Cebrià, Espelt, Jutge o Sança. També ens adonem del poc predicament, encara, d'Anna, Josep, Maria o Ramon i de l'èxit de Bartomeu, Elisabet o Joan. Aquesta similitud es justifica perquè va ésser en el segle XVI quan se celebrà el Concili de Trento (1546) que prohibia la utilització de noms no cristians i que, fins al segle passat, limitava al llarg d'aquests anys el nombre de noms a escollir. És més interessant comparar-ho amb els noms que s'usen en segles anteriors.

Entre els darrers decennis del segle XII i els primers del segle XIII es consolida l'ús del nom i el cognom. Aquest darrer s'havia començat a posar a partir del segle X per l'exigència de distingir una població que anava augmentant i que, durant molt de temps, havia utilitzat un fons onomàstic més aviat pobre. La necessitat d'eliminar confusions en diversos

àmbits així ho reclamava.

Els noms propis de persona (antropònims) catalans provenen de diverses cultures: ibera, romana, cèltica, germànica i, en especial, per l'extensió del cristianisme que portà noms grecs, hebreus, assiris... El concili de Trento va tancar qualsevol influència nova i, quasi en exclusiva, s'anirien incorporant al santoral nous noms femenins a compte de diverses Verges.

En els 186 matrimonis trobem 183 homes perquè tres d'ells apareixen dues vegades al casar-se en segones núpcies¹ i, d'aquests 183, en descartem tres més al no constar el nom en la seva totalitat o de forma tan parcial que el fa inintel·ligible. Per a 180 persones s'utilitzen 45 noms diferents (quatre en combinacions compostes), un 25%.

En el cas dels noms femenins la diversitat disminueix de forma considerable. Les 170 dones que trobem una vegada descomptades les diverses vídues que es casen per segona vegada² i, en un cas, per tercera,³ i dos de les quals no ens consta el nom, utilitzen, només, 31 noms. Un 18%.

Aquestes dades constaten la pobresa onomàstica que esmentàvem anteriorment. Si comparem el nostres noms amb els que obté Coral Cuadrada en un treball que va publicar, el gener de 1987, a la

Núm.	NOMS MASCULINS	Tot.
32	Joan	32
20	Bartomeu	20
12	Pere	12
11	Antoni i Jaume	22
10	Pau	10
9	Francesc	9
6	Bernat i Miquel	12
5	Mateu	5
4	Montserrat i Rafael	8
3	Ernest, Gabriel i Salvador	9
2	Andreu, Antic, Arnau, Dionís, Esteve, Guillem, Joaquim i Narcís	16
1	Amiscent, Antoni Joan, Apol·loni, Baltasar, Benet, Cebrià, Cristòfol, Espelt, Gili, Jaume Antic, Joan Bertran, Joan Ramon, Joanot, Jofre, Josep, Jutge, Lardet, Magí, Melcior, Ramon, Sadurní, Sebastià, Segimon, Simó i Vidal	25
	45 noms	180

Núm.	NOMS FEMENINS	Tot.
18	Elisabet	18
16	Paula	16
14	Joana	14
13	Margarida	13
10	Àngela	10
9	Eulàlia	9
8	Elionor, Francina i Magdalena	24
7	Antiga, Antònia i Francesca	21
6	Caterina	6
5	Maria	5
4	Beneta i Isabel	8
3	Angelina, Esperança, Jerònima i Violant	12
2	Maria Anna i Montserrat	4
1	Anastàsia, Anna, Cecília, Clara, Constança, Estefania, Maria Àngela, Salvadora, Sança i Sebastiana	10
	31 noms	170

1. Bartomeu Badia, Rafael Casals i Francesc Otriols.

2. Àngela Bassa, Maria Anna Bellot de la Pujada, Caterina

Boada, Joana Boet àlies Gual, Elisabet Casals, Caterina Castells, Elionor Fornells, Francina Fornells, Francina Gui-

nart, Maria Janer àlies Llobera, Eulàlia Sala i Violant Sala.
3. Joana Bassa.

revista *Fulls* del Museu Arxiu de Santa Maria on estudia el noms i cognoms de les jurisdiccions de Mata i Burriac, que apareixien en un seguit d'escriptures notariales, des del segle XII al XIV.

En dit treball troba 46 noms masculins per a 657 persones (7%) i 36 noms femenins per a 120 dones (30%). En aquesta comparació es fan evidents les diverses influències, diferències i curiositats.

En els noms masculins més utilitzats a la mostra d'Argentona

(Joan,⁴ Bartomeu, Pere, Antoni i Jaume) no ho eren a l'època medieval, excepte Pere que era el més usat. La resta, d'aquella època (Guillem, Berenguer, Bernat, Ramon, Arnau, Jaume i Bonanat), han desaparegut en la seva majoria destacant-se els cas de Berenguer. Coral Cuadrada apunta una relació amb posar els noms dels senyors de qui depenien directament els vassalls.

En les dones la comparació es gairebé inexistent perquè només

coincideixen tres noms en les dues llistes (Francesca-Francina, Margarida i Maria) i tenen poca incidència. Les Guillelma, Elisenda, Berenguera, Benvinguda i Alamanda desapareixen completament a favor del binomi Àngela-Angelina i de les Elisabet, Paula, Joana i Margarida.

Fem notar que diversos d'aquests noms han deixat d'utilitzar-se però que han sobreviscut com a cognoms: Cebrià, Espelt, Jutge o Vidal.

NOMS MASCULINS	% ARG. ⁵	% MAR. ⁶
Joan	17.78	0.30
Bartomeu	11.11	0.76
Pere	6.67	19.33
Antoni	6.11	0
Jaume	6.11	2.28
Pau	5.56	0
Francesc	5.00	1.06
Bernat	3.33	14.30
Miquel	3.33	0.30
Mateu	2.78	0
Montserrat	2.22	0.91
Rafael	2.22	0
Ernest	1.67	0
Gabriel	1.67	0
Salvador	1.67	0.76
Andreu	1.11	0.15
Antic	1.11	0.15
Arnau	1.11	4.87
Dionís	1.11	0
Esteve	1.11	0.15
Guillem	1.11	17.96
Joaquim	1.11	0
Narcís	1.11	0
Amiscent	0.56	0
Antoni Joan	0.56	0
Apol·loni	0.56	0
Baltasar	0.56	0
Benet	0.56	0
Cebrià	0.56	0
Cristòfol	0.56	0
Espelt	0.56	0
Gili	0.56	0
Jaume	0	2.28
Jaume Antic	0.56	0
Joan Bertran	0.56	0
Joan Ramon	0.56	0
Joanot	0.56	0
Jofre	0.56	0
Josep	0.56	0
Jutge	0.56	0

4. A tenir en compte Joanot i la seva presència en els noms compostos.

5. Incidència, en tant per cent, en els matrimonis del segle XVI.

6. Incidència, en tant per cent, en l'estudi de Coral Cuadrada del Maresme.

NOMS FEMENINS	% ARG. ⁴	% MAR. ⁵
Elisabet	10.59	0
Paula	9.41	0
Joana	8.24	0
Margarida	7.65	3.33
Àngela	5.88	0
Eulàlia	5.29	0
Elionor	4.71	0
Francina	4.71	0
Magdalena	4.71	0
Antiga	4.12	0
Antònia	4.12	0
Francesca	4.12	0.83
Caterina	3.53	0
Maria	2.94	0.83
Beneta	2.35	0
Isabel	2.35	0
Angelina	1.76	0
Esperança	1.76	0
Jerònima	1.76	0
Violant	1.76	0
Maria Anna	1.18	0
Montserrat	1.18	0
Anastàsia	0.59	0
Anna	0.59	0
Cecília	0.59	0
Clara	0.59	0
Constança	0.59	0
Estefania	0.59	0.83
Maria Àngela	0.59	0
Salvadora	0.59	0
Sança	0.59	0.83
Constança	0.59	0
Sebastiana	0.59	0
Adaleda	0	0.83
Adaleis	0	0.83
Agnès	0	0.83
Alamanda	0	5.83
Arsen	0	0.83
Arsendis	0	0.83
Bartomeua	0	0.83

NOMS MASCULINS	% ARG.	% MAR.
Lardet	0.56	0
Magí	0.56	0
Melcior	0.56	0
Ramon	0.56	6.24
Sadurní	0.56	0
Sebastià	0.56	0
Segimon	0.56	0
Simó	0.56	2.43
Vidal	0.56	0
Arcadi	0	0.15
Bartolí	0	0.15
Berenguer	0	16.43
Bertran	0	5.76
Blanc	0	0.30
Bonanat	0	2.28
Bonaventura	0	0.15
Carbó	0	0.15
Cristià	0	0.15
Dalmau	0	0.15
Egidí	0	0.15
Feliu	0	0.15
Ferrer	0	1.06
Galcerà	0	0.45
Garbí	0	0.45
Gelabert	0	0.15
Gerald	0	0.15
Guerau	0	0.45
Lledó	0	0.30
Marc	0	0.30
Margarit	0	0.15
Marimon	0	0.15
Martí	0	0.15
Nadal	0	0.15
Oliver	0	0.15
Palau	0	0.15
Ponç	0	1.06
Rispau	0	0.30
Romeu	0	1.06
Rosseyó	0	0.15
Simó	0	2.43

NOMS FEMENINS	% ARG.	% MAR.
Benvinguda	0	6.66
Berenguera	0	7.50
Blanca	0	0.83
Bondia	0	3.33
Dolça	0	2.50
Elisenda	0	14.16
Ermesenda	0	1.66
Ferrera	0	1.66
Gueralda	0	3.33
Guillelma	0	20
Jacina	0	0.83
Oliva	0	0.83
Pagesa	0	0.83
Peregrina	0	0.83
Ponça	0	0.83
Ramona	0	0.83
Romea	0	2.50
Sancina	0	1.66
Saurina	0	3.33
Sibil·la	0	2.50
Simona	0	3.33
Suavas	0	0.83
Suevis	0	0.83
Timburguera	0	0.83

El darrer aspecte que analitzem és la procedència d'aquest noms, el que confirma la implantació dels noms cristians.

7. Hem englobat tant l'Antic Testament com el Nou. Hi trobem noms hebreus (Bartomeu, Elisabet, Joan, Jaume, Melcior...), assiri (Baltasar), grec (Salvador).

8. Cristiano-romà.

9. Hi ha investigadors que situen el seu origen en el gal·lic.

	NOMS MASCULINS	NOMS FEMENINS
CRISTIANS⁷	(16) Baltasar, Bartomeu, Gabriel, Jaume, Joan, Joanot, Joaquim, Josep, Mateu, Melcior, Miquel, Montserrat, Pere, Rafael, Salvador i Simó	(10) Àngela, Angelina, Anna, Elisabet, Isabel, Joana, Magdalena, Maria, Montserrat i Salvadora
GERMÀNICS	(9) Arnau, Bernat, Bertran, Ernest, Espelt, Guillem, Jofre, Ramon i Segimon	
ROMANS	(9) Antic, Antoni, Apol·loni, Benet, Jutge, Magí, Pau, Sadurní i Vidal	(12) Antiga, Antònia, Beneta, Cecília, Clara, Constança, Esperança, Jerònima, Margarida, ⁸ Paula, Sança i Violant
GRECS	(7) Andreu, Cebrià, Esteve, Cristòfol, Dionís, Narcís i Sebastià	(5) Caterina, Eulàlia, Elionor, ⁹ Estefania i Anastasia
ITALIANS	(1) Francesc	(2) Francesca i Francina
PROVENÇALS	(1) Gili	
DESCONEGUTS	(2) Amiscent i Lardet	

BIBLIOGRAFIA

ALBAIGÈS i OLIVART, JOSEP M.: *Diccionari de noms de persona*, Barcelona: Edicions 62, 1983.

- *Enciclopedia de los nombres propios*, Barcelona: Editorial Planeta, 1995.

BAGUÉ, ENRIC: *Noms personals de l'edat mitjana*, Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1975.

COROMINES, JOAN: *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona: Curial Edicions, 1995.

CUADRADA i MAJÓ, CORAL: *Un estudi dels noms i cognoms medievals al Maresme*, "Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria", 27, Mataró, 1987.

MOLL, FRANCESC de B.: *Els llinatges catalans*, Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1959.